

ДОДАТОК А
Копії публікацій

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ЛЬВІВСЬКА ЕКОНОМІЧНА ФУНДАЦІЯ»

УДК 330.341.1(063)
ПЗ2

ОБЩЕСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ
«ЛЬВОВСКАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ФУНДАЦИЯ»

**ПІДПРИЄМНИЦТВО, ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ФІНАНСИ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ
ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Львів, 26 жовтня 2019 року)

**ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО, ЦИФРОВЫЕ
ИННОВАЦИИ, ФИНАНСЫ:
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ
И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ**

Материалы
Международной научно-практической конференции
(Львов, 26 октября 2019 года)

Підприємництво, цифрові інновації, фінанси: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 26 жовтня 2019 року) / ГО «Львівська економічна фундація». – Львів: ЛЕФ, 2019. – 156 с.

Предпринимательство, цифровые инновации, финансы: теоретические подходы и практические аспекты развития: Материалы международной научно-практической конференции (Львов, 26 октября 2019 года) / ОО «Львовская экономическая фундация». – Львов: ЛЭФ, 2019. – 156 с.

УДК 330.341.1(063)
ПЗ2

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

Львів
2019

© Колектив авторів, 2019
© Львівська економічна фундація, 2019

Омельченко Л.С., Астаф'єва К.О. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ: СИНЕРГІЯ ЗА РАХУНОК КОНВЕРГЕНЦІЇ	77
Плахотник Я.Д., Збиранник О.М. СТРАТЕГІЧНЕ МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ ЛОЯЛЬНІСТЮ СПОЖИВАЧІВ	78
Полозова Т.В., Дмитерко Н.Ю. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	81
Пригодок О.М., Тарасенко Ю.О. УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	84
Сітак Л.Л. СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	87
Чумак Л.Ф., Ісмаїлова М.Г. ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА	90
Чумак Л.Ф., Стороженко В.В. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ МАЛОГО БІЗНЕСУ	92
Шергіна Л.А., Подолян Т.В. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ	94
СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА	
Спатар О.В. ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ АМІАКОПРОВОДУ В МИКОЛАЇВСЬКОМУ РЕГІОНІ	97
СЕКЦІЯ 6. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
Докуніна К.І., Кісіль В.Ю. ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ	99
Кобзар О.М. ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗБИТКУ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ ДОВКІЛЛЯ ВІДХОДАМИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	101
СЕКЦІЯ 7. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА	
Бондаревська К.В., Калашнікова Ю.М. РІВЕНЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ У СВІТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ	103
Гришина Л.О., Прибудда Н.А. МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	105
СЕКЦІЯ 8. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ	
Ангаловська М.Я., Фізер Л.І. МЕХАНІЗМ ПОБУДОВИ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	109

Грінченко В.О. КРИТЕРІЇ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	111
Орхова К.В., Матвійко С.О. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ФАКТОРИ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ	113
Petrushka O.V., Shuliuk B.S. INSURANCE FRAUD: ECONOMIC AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS	116
Рибіна Л.О., Лазуткіна В.О. ПІДВИЩЕННЯ САМОДОСТАТНОСТІ РЕГІОНІВ В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	118
Самошкіна І.Л., Горбенко А.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	120
Степанік А.О., Чуйко М.В. КЕШЛЕС-ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ: ДЕТАЛІ РОЗВИТКУ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	122
Ткаленко Н. BLOCKCHAINIZATION OF FINANCIAL SECTOR	124
Шаповалок І.О., Ясенток А.С. РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ЙОГО СТРУКТУРА	126
СЕКЦІЯ 9. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ	
Андрусенко К.І., Катриченко Н.О., Чуріканов Д.В. ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ «НЕПРИБУТКОВОСТІ» ДЛЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	129
Боднар О.В., Сімка Н. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ»	131
Двібородчина В.Г. ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКОВИХ ВІДНОСИН ТА ЗАВДАННЯ ЇХ ОБЛІКУ	132
Лазаренко В.О. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД XVI – XVIII СТ.	134
Лесняк В.О. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯ ТА УТРИМАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ	136
Слівінська О.Б., Цап І.І. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА	140
Тополенко Н.М., Зюрик А.В. АКТУАЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ НА ОСНОВІ МОДЕЛЕЙ ОБЛІКУ	142
Тростенко Т.М. ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ	145
Фокін О.К. СУБ'ЄКТ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ВЕЛИКИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	149

Полозова Т.В.
доктор економічних наук,
завідувач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою
Харківського національного університету радіоелектроніки
Дмитерко Н.Ю.
магістрант
Харківського національного університету радіоелектроніки
м. Харків, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасні нестабільні умови господарювання в Україні вимагають забезпечення високого рівня стійкості функціонування вітчизняних підприємств з метою підвищення їх інноваційно-інвестиційної привабливості на національному та міжнародному ринках. Це обумовлює необхідність розробки та впровадження у практику підприємств відповідних теоретико-методичних підходів до антикризового управління підприємством, сучасних методів адаптації їх діяльності до мінливих умов зовнішнього середовища. За таких обставин особливої актуальності набуває розробка системи антикризового управління підприємством, яка дозволить запобігти виникненню кризових ситуацій на підприємстві.

Теоретичні аспекти антикризового управління підприємством висвітлені у роботах багатьох науковців, таких як: Т.С. Воронкова [1], І.І. Домніна [2], О.С. Дубинська [3], А.В. Череп і В.М. Корженевська [4, 5], В.В. Коваленко, М.В. Суганяка та В.І. Фучеджи [6]. Проте актуальність даної проблематики та відсутність єдиних поглядів щодо підходів антикризового управління підприємством обумовлюють необхідність її подальшого наукового розвитку.

Переважаюча більшість моделей антикризового управління підприємством, що наведені у науковій літературі, беруть початок з класичних методів економіко-математичних вчень. Незважаючи на це вони не втратили свою актуальність у наш час і успішно використовуються та розвиваються. Однак, потребує подальшого розвитку комплексний підхід до процесу антикризового управління підприємством та діагностики ймовірності банкрутства. Вагомим недоліком відомих розробок є те, що вони побудовані на застарілих технічних методах, що перешкоджає сучасній практичній реалізації деяких з них. Сучасні інформаційні технології стрімко розвиваються та створюють реальні можливості для моделювання системи управління підприємством.

Метою дослідження є аналіз теоретичних аспектів антикризового управління підприємством.

Антикризове управління полягає в своєчасному реагуванні на зміни у зовнішньому середовищі (економічні, політичні, соціальні, міжнародні зміни) і забезпечує стійкий фінансовий стан підприємства через введення в дію антикризових інструментів, що дозволяють усунути тимчасові фінансові ускладнення та подолати кризові явища [1; 2].

Досліджуючи дану проблематику, І.І. Домніна пропонує розглядати антикризове управління як розробку та впровадження оптимального (з позиції різного виду витрат) комплексу заходів, що направлені на досягнення запланованих результатів фінансово-господарської діяльності, які враховують не тільки поточний стан підприємства [2, с. 28].

Науковець Т.С. Воронкова в системі антикризового управління підприємством виділяє [1, с. 21]:

- превентивне антикризове управління;
- реактивне антикризове управління;
- управління процедурою виведення із кризи.

На думку Т.С. Воронкової «антисипативне управління – це докризове управління, яке має будуватися на прогнозі можливості настання кризових явищ на підприємстві на основі врахування показників зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства» [1, с. 22]. При цьому автор зазначає, що «антисипативне (докризове) управління не входить до системи антикризового управління, а є самостійним видом менеджменту, який має свої цілі, інструментарій. Головна його мета – розробка стратегії безризикового розвитку підприємства з використанням результатів фундаментальної діагностики банкрутства (прогнозування і сценарії) щодо можливості настання кризи на підприємстві, яка, проте, ще не має явних ознак» [1, с. 21].

Активне антикризове управління полягає у початковій реакції на оперативні заходи, в час коли підприємство ще не очікує стратегічних загроз. Сутність активного управління в аналізі даних та оптимальних контрзаходах, направлених на подолання кризи. Коли знижується результативність цих заходів, підприємство переходить до стратегічного антикризового управління.

Для реактивного антикризового управління характерне припущення, що кризові явища можна здолати радикальними оперативними контрзаходами. Такий метод передбачає застосування засобів, які в минулому були використані та мали успіх.

Передові підприємства, що успішно функціонують в умовах ринкової економіки, дедалі більше використовують інтерактивний тип управління. Він полягає у екстраполятивному прогнозуванні та виявленні можливих змін у зовнішньому середовищі. Під час початкової діагностики розглядається можливість застосування оперативних і стратегічних заходів разом. Організація цього типу дозволяє реалізовувати ті чи інші заходи одночасно.

Кожна модель управління у кризовому стані направлена на певні напрями діяльності підприємства, що дозволяє знайти найкращий варіант розв'язання відповідних проблем управління підприємством.

Отже, вибір антикризового управління залежить від особливостей функціонування підприємства і є необхідним в умовах ринкової економіки.

Інформаційне забезпечення оцінки кризового стану є положення підприємства на ринку та його основні економічні показники діяльності. На основі цих даних можна проаналізувати та виявити можливість кризового стану.

Важливим елементом в системі антикризового управління підприємством є економічні інструменти. На думку А.В. Череп і В.М. Корженевської економічні інструменти антикризового управління – це «сукупність економічних засобів, які використовуються з метою оцінки ймовірності настання кризи, попередження, ідентифікації, локалізації, нейтралізації, подолання кризових наслідків з мінімальними втратами, запобігання банкрутству та ліквідації підприємства, що дозволить впливати на параметри системи антикризового управління підприємством, регулювати фінансово-економічні процеси у напрямку зміцнення економічного потенціалу та отримання конкурентних переваг» [4, с. 186-187].

Колектив авторів В.В. Коваленко, М.В. Суганяка та В.І. Фучеджи запропонував класифікацію інструментів антикризового фінансового управління суб'єктом економічної діяльності, яка передбачає їх розподіл на такі основні групи [6, с. 43]: діагностика фінансово-економічного стану (експрес-діагностика, фундаментальна діагностика, комплексна діагностика); державні інструменти (прямі методи фінансової

підтримки, непрямі методи фінансової підтримки); спеціальні інструменти (контролінг, санація, реорганізація).

У результаті проведених досліджень можна зробити такі висновки. Вітчизняні підприємства мають свої функціональні особливості, на які необхідно звертати увагу при розробці системи антикризового управління. Антикризове управління підприємством являє собою систему управління підприємством, що має комплексний характер і спрямована на запобігання та усунення несприятливих для його діяльності явищ. Це здійснюється за допомогою розробки і реалізації на підприємстві спеціальних заходів, які мають стратегічний характер і дозволяють усунути тимчасові перешкоди, зберегти і зміцнити ринкові позиції. Процес управління підприємством у період кризи має містити такі напрями: діагностика поточного фінансового стану підприємства, аналіз його виробничого потенціалу, ефективності функціонування, побудова стратегічного плану антикризового управління, розробка системи управління фінансовими ресурсами під час кризового стану, а також створення ефективної системи маркетингу, вибір прибуткової продукції та її виробництво, створення ефективної автоматизованої інформаційної системи антикризового управління підприємством. Вибір економічних інструментів антикризового управління залежить від поставленої мети та фінансового стану досліджуваного об'єкта. Ефективне їх використання дозволяє мінімізувати вплив кризових ситуацій на фінансову стійкість і стабільний розвиток підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Воронкова Т.Є. Система антикризового управління підприємством. Науково-технічна інформація. 2015. № 3. С. 17–25.
2. Домніна І.І. Аналіз сучасних підходів до визначення терміна «антикризове управління». Бізнес Інформ. 2014. № 12. С. 25–29.
3. Дубинська О.С. Застосування механізму організаційно-виробничого менеджменту та фінансової звітності в антикризовому управлінні підприємством : монографія. Донбас. держ. машинобуд. акад. Краматорськ : ДДМА. 2013. 203 с.
4. Черп А.В., Корженівська В.М. Використання економічних інструментів в системі антикризового управління підприємством. Актуальні проблеми економіки. 2017. № 1. С. 177–187.
5. Черп А.В., Корженівська В.М. Особливості процесу формування рішень в області антикризового управління промисловими підприємствами. Актуальні проблеми економіки. 2018. № 3. С. 45–54.
6. Коваленко В.В., Суганька М.В., Фучеджи В.І. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання: монографія. Одеса: 2013. 381 с.

Пригодюк О.М.
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування
Черкаського державного технологічного університету
Тарасенко Ю.О.
студентка спеціальності «Менеджмент»
Черкаського державного технологічного університету
м. Черкаси, Україна

УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Впровадження і розвиток інновацій на сучасному етапі розвитку економіки стає одним з головних засобів збереження конкурентоспроможності і стабільності підприємства. Інноваційна діяльність підприємств здійснює вирішальний вплив на виробництво, так як нововведення забезпечують максимально можливу прогресивну дію для подальшого розвитку. Інноваційна діяльність підприємства породжує інноваційний прогрес економіки загалом [1].

Інноваційна діяльність – це процес випуску і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій, що передбачає прогресивні міжгалузеві структурні зрушення та реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат, фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін стану продуктивних сил, розробку та впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального та екологічного становища [2].

Інноваційна діяльність підприємства являє собою комплексний процес створення, використання і розповсюдження нововведень з метою отримання конкурентних переваг та збільшення прибутковості свого виробництва. В ринковій економіці інноваційна діяльність підприємства є найсуттєвішим чинником, який дає змогу підприємству посідати стійкі ринкові позиції і отримувати перевагу над конкурентами в тій галузі, яка є сферою його комерційних інтересів [3].

Як і будь-яка організаційна структура, підприємство в своїй діяльності перебуває в процесі постійного розвитку. Якщо розглядати питання економічної політики підприємства, то розвиток науково-технічного прогресу слід вважати однією з найважливіших проблем розвитку підприємства. Тому, важливим чинником розвитку підприємства є впровадження інновацій в усіх сферах його діяльності. За своїм характером і функціональним призначенням виділяють такі види інновацій: технічні, організаційні, економічні, соціальні і юридичні (табл. 1).

До технічних інновацій можна віднести впровадження нових технологій і продуктів, конструкційних і допоміжних матеріалів, устаткування, що, в подальшому, сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку, механізація і автоматизація основних і допоміжних робіт, впровадження сучасних технологій, в тому числі технологій максимального заощадження сировини, палива, матеріалів і забезпечення охорони навколишнього середовища, якості продукції, що випускається [2].

Організаційні (управлінські) інновації – це зміни в процесі управління, що передбачають поступовий і поетапний пошук і впровадження нових методів і форм організації всіх видів діяльності підприємств та їхніх інституціонально-добровільних об'єднань. Серед інновацій даного типу можна відокремити наступні: інновації в управлінні, виробництві, персоналі. Під інноваціями в управлінні та інноваціями в персоналі слід розуміти використання нових методів стимулювання, мотивації,

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Синицька Ю. П. Моделирование системы формирования персонала промышленного предприятия / Ю. П. Синицька, А. Ю. Шпортко // Економічний вісник Національного гірничого університету : наук. журн. / Нац. гірн. ун-т. Ін-т екон. пром-сті. – Дніпро: [б. в.], 2014. – № 1. – С. 163-168.
2. Побережний Р. О. Економетрика в управлінні персоналом: особливості та переваги використання / Р. О. Побережний // Наукові погляди на вдосконалення економіки: перспективи та розвиток : збірник матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф., 20 квітня 2019 р. – Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2019. – С. 17-20.
3. Івченко Л. О. Методи математичного програмування в процесі відбору лінійного персоналу підприємствами сфери гостинності / Л. О. Івченко, Н. В. Погуда // Економіка та держава. – № 7. – 2017. – С. 59-62. – Режим доступу: http://www.econoptu.lp.ua/pdf/7_2017/13.pdf
4. Бушман Т. С. Модування процесу забезпечення кадрової безпеки машинобудівних підприємств / Т. С. Бушман // Вісник економіки транспорту і промисловості. – Харків: УДУЗТ. – № 56. – 2016. – С. 25-30.
5. Болотова О. О. Організаційно-економічне забезпечення ефективності менеджменту персоналу підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Олена Олегівна Болотова; ХНЕУ ім. С. М. Семена Кузнеця ; наук. кер. Гавкалова Н. Л. – Харків : [б. в.], 2018. – 307 с. – Режим доступу: <https://www.hneu.edu.ua/vp-content/uploads/2019/01/Bolotova-O.O.-Discrtaciya-Vchena-rada-D-64.055.01-2019.pdf>
6. Побережна Н. М. Напрямки удосконалення систем оплати праці персоналу підприємства / Н. М. Побережна, М. С. Пантелєєв, А. Г. Чижик // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2015. – № 25 (1134). – С. 104-110.

Наукове видання

**ПІДПРИЄМНИЦТВО, ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ФІНАНСИ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ
ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ**

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
(Львів, 26 жовтня 2019 року)

Редактор – *Ю.С. Павленко*
Технічний редактор – *О.М. Кричук*
Коректор – *О.М. Забела*

Підписано до друку 31.10.2019. Формат 60x84/16.
Ум.-друк. арк. 9,07. Замовлення № 1019/74. Ціна договірна.
Віддруковано з готового оригінал-макета.
Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний. Цифровий друк. Наклад 100 прим.

Надруковано у поліграфічному центрі
Львівської економічної фундації
м. Львів, проспект Чорновола, 7
Тел. +38 (063) 204 34 31

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки

УДК 65.012.8 + 658.5:330.4

Редакційна колегія:

Полозова Т.В., доктор економічних наук (завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),
Соколова Л.В., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),
Костін Ю.Д., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),
Лепейко Т.І., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою).

Відповідальний секретар – Помогалова Н.В.

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ**

Збірник наукових праць здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою/ за ред. Т. В. Полозової та ін. Харків: Харківський національний університет радіоелектроніки, 2019. 133 с.

Рекомендовано рішенням НМР
Харківського національного
університету радіоелектроніки
Протокол від 24.02.2011 № 6

Збірник містить наукові статті здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки, які навчаються за спеціальностями 051 Економіка освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика» та 073 Менеджмент освітньо-професійної програми «Управління фінансово-економічною безпекою». Статті подано в авторській редакції.

Харків 2019

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2019
© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2019

ЗМІСТ

1. AL-FAKHORE ESKNDER SULIAMAN SALTY. Analysis of Theoretical and Methodical Approaches to Assessing the Competitiveness of Enterprises.....	5	24. СТРАТЕГОПУЛОС Є. Ю. Зміст і основні завдання конкурентної розвідки на підприємстві.....	113
2. OMODARA OLUWATOBI OLAMIDE. Theoretical Aspects of Assortment Formation at the Enterprise.....	10	25. СУТРЕЙ С. О. Інструментарій сервісного обслуговування системи економічної безпеки підприємства.....	118
3. PENG GILBERT CHE. Mathematical Model of Company's Marketing Diagnostics.....	15	26. ТИМОФЄЄНКО В. С. Методичні підходи оцінки фінансової безпеки підприємства.....	123
4. TERFAS AHMED MASOUD ALI. Financial Analysis as a Key Element of Enterprise's Economic Activity.....	19	27. ТКАЧЕНКО А. Г. Методи оцінки збутових ризиків в системі економічної безпеки підприємства.....	128
5. ГЛУЩУК А. В. Методичні аспекти оцінки стану системи економічної безпеки підприємства.....	23		
6. ДМИТЕРКО Н. Ю. Методичне забезпечення діагностики кризового стану підприємства.....	28		
7. ЗІНОВ'ЄВА І. А. Джерела і чинники загроз економічній безпеці підприємства.....	33		
8. ЛЬІНА А. О. Фінансова безпека банку як основа його стійкості.....	38		
9. КОНОНОВА О. С. Стратегічне забезпечення фінансово-економічної безпеки комерційних банків.....	43		
10. ЛАШИНА А. Г. Загрози економічній безпеці логістичного підприємства.....	47		
11. ЛЕВЧЕНКО М. В. Етапи управління кредитним ризиком в системі економічної безпеки комерційного банку.....	52		
12. ЛИТВИН С. В. Система соціально-економічної безпеки компанії як основа її стратегії.....	56		
13. ЛИТОВЧЕНКО В. О. Корпоративна безпека підприємства: теоретичні аспекти.....	60		
14. ЛОТВИНОВА В. В. Використання ризик-менеджменту для забезпечення економічної безпеки ІТ-підприємства.....	64		
15. ЛЮБІЧЕВА О. І. Дослідження розвитку регіонів України.....	68		
16. МАЗУРА А. Ю. Методи та моделі оцінки комунікативної ефективності рекламної діяльності підприємства.....	72		
17. МОСКАВЦОВА К. О. Структурна модель прогнозування облікової ставки Національного банку України.....	77		
18. НАЛЬОТКІНА М. С. Кадрова безпека як елемент системи економічної безпеки підприємства.....	81		
19. ПОКАСЬ А. В. Дослідження поняття «кадрова безпека» підприємства.....	85		
20. ПОШИТА А. М. Суть грошових потоків в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.....	90		
21. САМОЙЛОВА М. Р. Формування комплексної оцінки безпеки дистриб'ютора.....	96		
22. СТОЙКА М. В. Інвестиційна привабливість підприємства.....	100		
23. СТОЙКА О. В. Формування стратегії підприємства як необхідна умова його розвитку.....	106		

Дмитерко Н.Ю.,
науковий керівник
Костін Ю.Д., д.е.н., професор

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто підходи до діагностики кризового стану підприємства. Визначено переваги та недоліки різних методичних підходів. Визначено основні джерела інформації для проведення діагностики.

В статті рассмотрены подходы к диагностике кризисного состояния предприятия. Определены преимущества и недостатки различных методических подходов. Определены основные источники информации для проведения диагностики.

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується рядом особливостей, основні з яких є наслідком економічної, політичної, соціальної нестабільності. Економіка є уразливою та приречена на вплив таких факторів, як: різкі інфляційні коливання, спад обсягів виробництва, криза неплатежів та ін. У цьому ланцюзі негативних ланок особливе місце займає зниження платоспроможності або банкрутство підприємств.

Методичне забезпечення діагностики кризового стану та загрози банкрутства характеризується великою різноманітністю підходів та інструментів її проведення. Практично кожне дослідження зарубіжних та вітчизняних фахівців з фінансового аналізу та антикризового управління містить викладення різноманітних методичних прийомів, які можуть використовуватися для здійснення цієї роботи.

Значний внесок у дослідження вищезазначеної проблеми зробили такі вчені, як Т.Є. Воронкова [1], І.І. Домніна [2], О.С. Дубинська [3], А.В. Череп і В.М. Корженевська [4, 5], В.В. Коваленко, М.В. Сугаянка та В.І. Фучеджи [6] та інші

Наявність різноманітних методик діагностики кризових явищ підприємства обумовлює доцільність їх системної класифікації, яка дозволить об'єднати різноманітні методичні підходи в окремі групи, визначити спільні проблеми та недоліки, що притаманні окремим розробкам (рис. 1).

Залежно від статусу методичні підходи до проведення діагностики поділяються на державні (обов'язкові) та наукові (рекомендаційні).

Основним завданням проведення аналізу є оцінка результатів господарської діяльності за попередній та поточний роки, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на кінцеві показники роботи підприємства, прийняття рішення про визнання структури балансу задовільною (незадовільною), а підприємства – платоспроможним (неплатоспроможним).

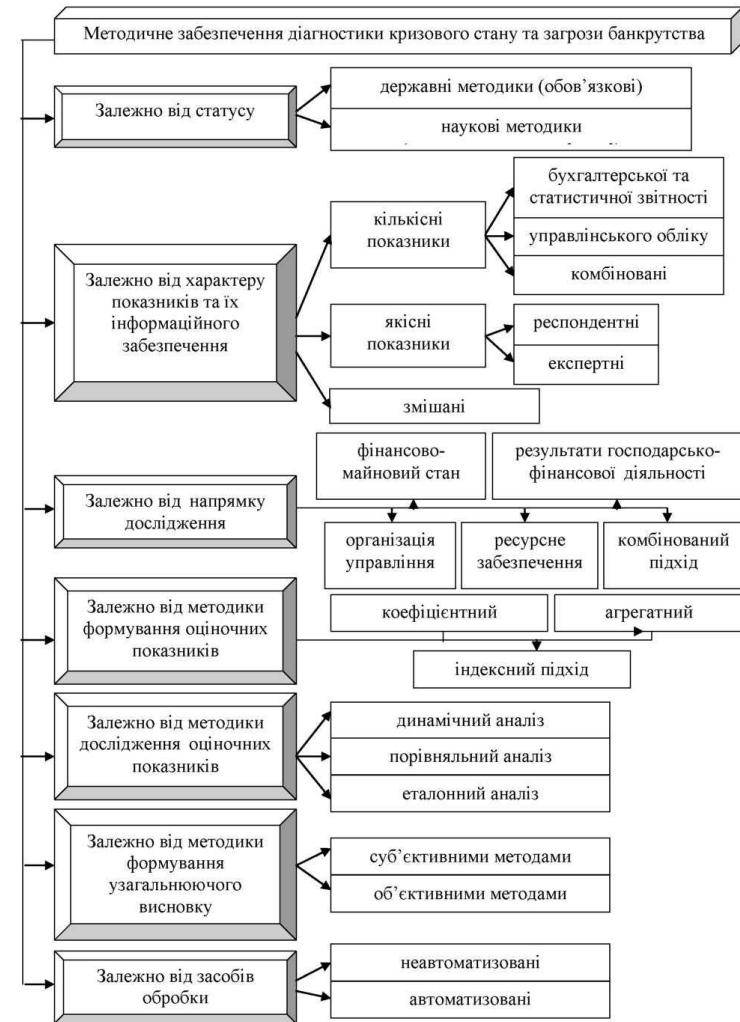

Рисунок 1 – Характеристика методичного забезпечення діагностики кризового стану та загрози банкрутства підприємства

Основними джерелами інформації для проведення аналізу є: баланс підприємства (форма № 1); звіт про фінансові результати (форма № 2); звіт про рух грошових коштів (форма № 3); звіт про власний капітал (форма № 4) та інші.

Наукові методики діагностики кризи і загрози банкрутства підприємства розроблюються та пропонуються для практичного використання фахівцями-фінансовими аналітиками, спеціалістами з антикризового управління. Вони використовуються на вибір та за потреби. Як правило, існують базові (загальновідомі) та авторські (комерційні) методики. Перші широко висвітлюються в спеціальній літературі, застосовуються в навчальному процесі та науково-дослідній роботі, інші – є комерційною таємницею та нематеріальним активом консалтингових фірм, що спеціалізуються на професійній діяльності з питань антикризового управління та фінансового консультування. Творчо розвиваючи базові методики, комерційні методичні розробки передбачають використання оригінального переліку критеріїв (показників) та стандартів оцінювання (визначення критичних меж), технології отримання експертного висновку тощо.

Залежно від напрямку дослідження (функціонального спрямування оцінювальних показників) методичні підходи до проведення діагностики можуть бути орієнтовані на дослідження таких сфер діяльності підприємства:

- фінансово-майновий стан;
- результати господарської діяльності підприємств з окремих напрямів (операційної, фінансової, інвестиційної);
- організація управління підприємством;
- ресурсний потенціал підприємств;
- комбінований підхід (збалансована система діагностичних показників у розрізі різних аспектів діяльності підприємства, наприклад ресурсна, клієнтська, фінансова, менеджерська складова).

Найбільш коректним та доцільним для використання слід вважати комбінований підхід, який дає можливість узагальнити усі складові виникнення та перебігу кризових явищ. Найменш вдалим варіантом є використання тільки фінансових показників, які обчислюються на підставі балансу підприємства, оскільки вони лише констатують становище, що склалося, і не дають змоги встановити фактори, які його спричинили. Навіть для експрес-діагностики доцільним є сумісне використання фінансових та економічних показників [1,2].

Залежно від інформаційного забезпечення діагностики існуючі методичні підходи до її проведення можуть передбачати використання виключно кількісної, якісної або змішаної інформації (сумісне використання кількісних та якісних показників діяльності підприємства).

Найбільш продуктивним є третій підхід, оскільки окреме застосування тільки кількісної (об'єктивної) або тільки якісної (суб'єктивної) інформації має суттєві недоліки, які можуть бути нівельовані за умов спільного використання.

Основним недоліком кількісної інформації є [4-6]: по-перше, її статичність, оскільки більшість оцінювальних показників розраховується за даними звітності підприємств на певну дату або за період діяльності; по-друге,

можлива некоректність, зумовлена неадекватним бухгалтерським обліком та звітності або цілеспрямованими діями керівництва підприємства щодо її викривлення; по-третє, застосування тільки кількісних показників не завжди забезпечує ранню діагностику, виявлення передвісників кризи та не забезпечує можливості коректно визначити фактори, що її зумовлюють.

Перелік та методика збирання якісної інформації визначається особою, що проводить діагностику, а отже, залежить від її особистих професійних якостей, досвіду роботи, коректності організації збирання інформації, відвертості відповідей опитуваних фахівців тощо, тобто висновок стосовно глибини кризових явищ має суб'єктивний характер банкрутства підприємства.

Залежно від джерел інформації, які використовуються для розрахунку кількісних показників, виокремлюються методичні підходи, що базуються на використанні:

- виключно затверджених форм фінансової та статистичної звітності підприємств;
- поєднання інформації форм фінансової та статистичної звітності з матеріалами оперативного та управлінського обліку підприємств.

Перший підхід використовується для проведення експрес-діагностики, тобто для попередньої, негальної та зовнішньої діагностики, яка доступна широкому колу зацікавлених осіб та може здійснюватися навіть без згоди оцінюваного підприємства, на базі його публічної звітності.

Другий підхід використовується для поглибленої (фундаментальної) діагностики та передбачає в обов'язковому порядку допуск експерта-діагноста до внутрішньої інформації стосовно діяльності підприємства. Безумовно, перелік оцінювальних показників, що використовується в цьому випадку, може бути досить широким та різноплановим.

Залежно від методики визначення оцінювальних показників можуть бути виділені такі методичні підходи [6]:

- коефіцієнтний підхід, який передбачає розрахунок та використання різноманітних коефіцієнтів (відносних показників), що обраховуються шляхом порівняння певних абсолютних показників (наприклад, коефіцієнт абсолютної ліквідності, фінансової автономії, прибутковості тощо);

– індексний підхід, який передбачає розрахунок динамічних показників зміни стану об'єкта дослідження у часі (температура, приросту тощо); у перебігу діагностики предметом дослідження може бути як одиничний індекс (оцінка значення відносно одиниці), пара індексів (перевірка співвідношення між ними), так і динамічний ряд індексів за певний період, вивчення якого дозволить визначити швидкість уповільнення або прискорення відповідних процесів;

- агрегатний підхід, суть якого полягає в обчисленні оцінювальних агрегатів – абсолютних оцінювальних показників, що розраховуються за спеціальними методиками, наприклад нормальні джерела фінансування запасів, нетто-результат експлуатації інвестицій, результат господарсько-фінансової діяльності тощо; у перебігу дослідження провадиться порівняння абсолютних значень певних пар агрегатів або перевірка їхньої позитивності.

Залежно від методики дослідження оціночних показників знайшли розповсюдження такі методичні підходи [6]:

– динамічний (ретроспективний) аналіз певних показників, який передбачає їх вивчення в динаміці;

– порівняльний аналіз, підґрунтям якого є зіставлення фактично досягнутого значення показника із середньогалузевим або середнім по групі аналогічних підприємств;

– еталонний аналіз, проведення якого передбачає порівняння фактично досягнутого значення показника з певним еталоном (стандартом), який визначено як допустима (критична) межа його зміни.

Найбільш простим вважається еталонний аналіз, однак передумовою його проведення є наявність системи еталонних значень оціночних показників. Як свідчить зарубіжна практика, розробка обґрунтованих еталонів є найбільш складним питанням як з методичної, так і з практичної точки зору. Коректне вирішення цього завдання має передбачати: по-перше, застосування репрезентативної бази даних; по-друге, застосування сучасних математичних методів обробки інформації для встановлення коректного висновку відносно критичних меж зміни показників оцінювання.

Найбільш суттєвим при використанні різноманітних методичних прийомів формування узагальнюючого висновку є значущість (вагомість) окремих показників оцінки.

Застосування автоматизованих діагностичних систем значно спрощує та прискорює процедуру діагностики, дозволяє використовувати сучасний математичний апарат для обробки інформації, накопичувати інформацію в базах знань та використовувати її для подальших досліджень.

Перелік джерел посилання

1. Воронкова Т.Є. Система антикризового управління підприємством. *Науково-технічна інформація*. 2015. № 3. С. 17–25.
2. Домніна І.І. Аналіз сучасних підходів до визначення терміна «антикризове управління». *Бізнес Інформ*. 2014. № 12. С. 25–29.
3. Дубинська О.С. Застосування механізму організаційно-виробничого менеджменту та фінансової звітності в антикризовому управлінні підприємством : монографія; Донбас. держ. машинобуд. акад. Краматорськ : ДДМА, 2013. 203 с.
4. Череп А.В., Корженевська В.М. Використання економічних інструментів в системі антикризового управління підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 177–187.
5. Череп А.В., Корженевська В.М. Особливості процесу формування рішень в області антикризового управління промисловими підприємствами. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 3. С. 45–54.
6. Коваленко В.В., Суганяк М.В., Фучеджи В.І. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання: монографія. Одеса: 2013. 381 с.

Зінов'єва І.А.,
науковий керівник
Полозова Т.В., д.е.н., професор

ДЖЕРЕЛА І ЧИННИКИ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті визначено поняття та джерела загроз економічній безпеці підприємства. Наведено класифікацію загроз економічній безпеці підприємства. Визначено внутрішні та зовнішні фактори ризику управлінської діяльності підприємства.

В статті определены понятие и источники угроз экономической безопасности предприятия. Приведена классификацию угроз экономической безопасности предприятия. Определены внутренние и внешние факторы риска управленческой деятельности предприятия.

Надійне забезпечення безпечного функціонування в сучасних умовах є проблемою для всіх організацій незалежно від форм власності та виду діяльності. Необхідно відзначити, що ринкова економіка та жорстка конкуренція є базовим джерелом виникнення ризиків, загроз, небезпек та непередбачуваних ситуацій. Загрози, ризики та небезпеки в діяльності суб'єктів господарювання висувають нові вимоги до побудови та організації діяльності систем їх безпеки, а рівень економічної безпеки характеризує здатність суб'єктів господарювання протистояти її загрозам у довгостроковій перспективі.

Дослідженням даної проблематики займалися такі науковці: А. І. Мокій, О. І. Дацко [1], М. Р. Завада [2], М. В. Гращенко [3], С. О. Тульчинська, Т. П. Ткаченко, І. О. Лубенець [4], А. Є. Данкевич, Г. Ю. Ткачук [5], П. Т. Колісниченко [6].

Загрози безпеки визначаються як сукупність умов та факторів, що створюють небезпеку життєво важливим інтересам. До життєво важливих інтересів віднесена сукупність потреб, задоволення яких надійно забезпечує існування і можливості прогресивного розвитку особистості, суспільства і держави – основних об'єктів безпеки [1].

Під загрозою безпеки підприємства розуміють реально чи потенційно можливі дії або умови навмисного чи випадкового (ненавмисного) порушення режиму функціонування підприємства шляхом нанесення матеріального (прямої або непрямой) шкоди, що призводить до фінансових втрат, включаючи і втрачену вигоду [2].

Загрози економічній безпеці підприємства виникають в результаті дії численних факторів. Фактори, що впливають на рівень безпеки підприємства, можуть бути внутрішніми і зовнішніми, економічними і позаекономічними, об'єктивними і суб'єктивними. Аналіз різних літературних джерел дозволяє наступним чином класифікувати зовнішні і внутрішні фактори загроз (рис. 1).

$$L_i = P - W_i. \quad (3)$$

На практиці часто можуть виникнути ситуації, коли недостатньо знати тільки лише величину ризику в абсолютному вираженні, а його значення необхідно порівняти визначеними показниками, що характеризують діяльність підприємства.

Розрахунок ризику у відносному вираженні може бути зроблений за формулою [3-5]:

$$R_i = L_i / P_i, \quad (4)$$

де R_i – відносне значення ризику по i -му параметру.

Визначення відносної величини ризику є досить важливою задачею, оскільки може використовуватися як індикатор рівня економічної безпеки підприємства. Перспективами подальших досліджень є аналіз теоретико-методичних підходів до оцінки ризиків інших видів діяльності підприємства.

Перелік джерел посилання

1. Штефанич Д. А., Братко О. С., Дячун О. Д., Лагоцька Н. З., Окрепкий Р. Б. Маркетинговий аналіз: навч. посіб.; ред.: Д. А. Штефанич, Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль. Економічна думка ТНЕУ, 2012. 295 с.
2. Рамазанов С. К., Бурбело О. А., Вітлінський В. В., Ляшенко О. М. Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці: методології, моделі, методи управління та прийняття рішень : монографія. Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. Луганськ : Ноулідж, 2012. 947 с.
3. Москалець В. М. Оцінка промислового ризику на підприємствах металургійного комплексу. *Проблеми охорони праці в Україні*. 2011. Вип. 21. С. 22-28.
4. Вітлінський В. В., Наконечний С. І., Шарапов О. Д., Верченко П. І., Великоіваненко Г. І. Економіко-математичне моделювання : навч. посіб. Київ: Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана, 2008. 536 с.
5. Лавріненко Н. М., Щетініна О. К. Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці : навч. посіб. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. Донецьк, 2010. 234 с.
6. Храпкіна В. Ідентифікація ризиків у системі управління фінансовою безпекою підприємства. *Схід*. 2015. № 1. С. 42-47.
7. Діденко Є. О. Оцінювання ризикованості господарської діяльності підприємства на основі рівня економічної безпеки. *Технології та дизайн*. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2015_1_19
8. Колісніченко П. Т. Загрози, ризики та небезпеки в системі економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2017. Вип. 24(1). С. 56-59.

Наукове видання

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Підп. до друку 27.11.19. Формат 60x84 1/16. Спосіб друку – ризографія. Умов. друк. арк. 7,8. Тираж 45 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андреев К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідоцтво про державну реєстрацію
№24800170000045020 від 30.05.2003 р.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73